

Wat is de waarde van sociale wetenschap?

Opening Academisch Jaar 2019 - 2020 FSW - inleiding decaan

(alleen de gesproken tekst geldt)

Beste studenten, collega's, en belangstellenden,

Wat is de waarde van de sociale wetenschap? Zoals jullie weten zijn we begin dit jaar begonnen met het uitwerken van onze toekomstvisie op de rol van de sociale wetenschappen en op onze bijdrage daaraan. Hoe wil FSW-Leiden zich profileren: wie zijn we, waar staan we voor, wanneer moet je bij ons zijn; om te studeren, te werken of mee samen te werken? Waar liggen de kansen en de mogelijkheden om de samenwerking over de grenzen van de instituten heen te versterken? Op welke thema's en onderwerpen willen we samenwerken met andere instituten en faculteiten binnen en buiten de Universiteit van Leiden? En hoe willen we ons verbinden met de beide steden - Leiden en Den Haag - waar de Universiteit gevestigd is?

Deze vragen zijn opnieuw van belang omdat de relatie tussen wetenschap en samenleving aan verandering onderhevig is. De vraag naar hoger onderwijs is de afgelopen decennia niet alleen sterk vergroot maar ook wereldomspannend geworden. Daardoor wordt de vraag voor welke studenten wij aantrekkelijk willen zijn pregnanter. De disciplinaire organisatie van de wetenschap, stammend uit de 19e eeuw, is aan het terugtrekken ten gunste van een sterk interdisciplinair en maatschappelijk gerichte organisatie van de universiteit.

Beide ontwikkelingen leiden bovendien tot druk op de financieringsmodellen van onderwijs en onderzoek en op de mogelijkheden die we hebben in het personeelsbeleid. Het feit dat veel medewerkers een onevenredig grote werkdruk ervaren is uiting van de fricties tussen de bestaande organisatie, de volstrekt onvoldoende investeringen in het onderwijs in Nederland, en de toch steeds hogere eisen aan onderzoekers en docenten en hun ondersteunende staf.

Als FB willen we niet alleen samen met jullie een sprankelende toekomstvisie op de sociale en geesteswetenschappen ontwikkelen, maar tegelijkertijd ook nu al praktische maatregelen nemen.

Samen met de onderwijsdirecteuren voeren we een ingrijpende hervorming door van het loopbaanbeleid voor die medewerkers die zich op het lesgeven willen concentreren. In het project Development and Management of Academic Teaching zullen we onder leiding van onze onderwijsportefeuillehouder Kristiaan van der Heijden en in nauwe samenwerking met het CvB (Martijn Ridderbos - van harte welkom!) nieuwe loopbaantrajecten ontwikkelen, inclusief professionele ondersteuning en nieuwe leerlijnen voor docenten. We zullen in deze cultuuromslag nog steeds de eenheid van onderwijs en onderzoek hoogachten, maar niet meer als uniforme verplichting voor elke individuele medewerker. Wie sterk is in onderwijs geven, kan zich daar op richten en hoeft dus niet ook nog eens miljoenen aan onderzoekssubsidies binnen te harken. Door een grotere diversiteit aan loopbanen in de faculteit mogelijk te maken, loopbanen bovendien die *gelijkwaardig* worden beoordeeld, verwachten we dat de kwaliteit van zowel onderwijs als onderzoek zal stijgen terwijl het plezier in het werk niet afneemt maar juist toeneemt. Pluriformiteit in plaats van

uniformiteit in het waarderen en belonen zal naar onze overtuiging de wisselwerking tussen onderzoek en onderwijs niet verminderen maar juist interessanter maken.

Ook ons onderzoek willen we een extra steuntje in de rug geven. Een tweede prioriteit is daarom het verder uitbouwen van onze geavanceerde onderzoeksinfrastructuur. We zijn het verst gevorderd in de ontwikkeling van gedragswetenschappelijke laboratoria. We kunnen de labs niet allemaal in dit gebouw onderbrengen. Daarom zoeken we in samenwerking met de FWN een oplossing in een van de universitaire gebouwen in het BioScience Park. Daardoor wordt het mogelijk een gedragswetenschappelijke infrastructuur neer te zetten die ook toegankelijk is voor de onderzoekers van de andere vier SSH faculteiten van de universiteit. En bovendien ook beter te benutten voor innovatief onderwijs. Parallel hieraan zullen we de behoeften van maatschappijwetenschappelijk onderzoek aan data en visualisatie-infrastructuur inventariseren en ook daar faciliteiten voor opbouwen.

Om een meeromvattende visie van de FSW in samenhang te kunnen ontwikkelen starten we deze week bovendien 12 werkgroepen op, waarin vragen aan de orde komen zoals: maken we wel creatief genoeg gebruik van dit gebouw?; wat is de toekomst van interdisciplinair onderwijs en onderzoek?; hoe kunnen we de werkdruk verminderen en de sociale veiligheid verhogen?; en welke initiatieven kunnen we nemen om het ideaal van open science beter te verwezenlijken en de burgers in Leiden en Den Haag intensiever bij onze onderzoeksplannen te betrekken? Dankzij deze werkgroepen zullen dus enige tientallen medewerkers en studenten creatieve ideeën aandragen waar wij allemaal volgend jaar mee aan de slag

kunnen om eind 2020, mooi op tijd voor het nieuwe instellingsplan van de UL, een inspirerende visie neer te zetten.

Onze visie is gebaseerd op het besef dat samenwerking tussen de vijf faculteiten die aan onze universiteit vorm geven aan de sociale en geesteswetenschappen, naast onszelf de Faculteiten Governance (onze wederhelft in Den Haag), Geesteswetenschappen, Rechten, en Archeologie, de komende tijd intensiever zal worden. We moedigen dat aan omdat daar de toekomst ligt van een open maatschappelijk georiënteerde universiteit. Zo zal ongeveer de helft van onze politicologen met ondersteunende staf in de Haagse Campus gaan werken om de studenten International Relations and Organizations beter te kunnen bedienen. We worden dus meer en meer een faculteit verspreid over meerdere gebouwen. Dat roept nieuwe uitdagingen op, zoals hoe houden we elkaar goed op de hoogte en hoe kunnen we samenwerking binnen en tussen instituten beter vorm geven?

Met deze dubbelbenadering van 1) toekomstvisie ontwikkelen en 2) samenwerken zullen we beter in staat zijn de vraag naar de waarde van sociale wetenschap niet alleen retorisch maar ook praktisch te kunnen beantwoorden. Dat is van belang omdat deze vraag wordt niet alleen door onszelf maar ook door anderen wordt gesteld, en niet altijd uit nobele motieven. Zo overweegt de regering een greep in de kas van de algemene universiteiten te doen om daarmee de vier technische universiteiten vele tientallen miljoenen euro's rijker te maken. Dit zou overigens ook de natuurwetenschappers aan de algemene universiteiten schaden. Het plan is gebaseerd op een achterhaalde op technologie gefixeerde tunnelvisie op innovatie en de arbeidsmarkt, waarin de cruciale rol van de sociale en geesteswetenschappen wordt miskend. De reactie op dit snode plan is gelukkig

hoopgevend: op grote schaal ondersteunen onderzoekers van alle disciplines en alle universiteiten juist de waarde van interdisciplinaire samenwerking en van de bijdrage die sociale en geesteswetenschappers daaraan leveren. Ik ben dan ook heel blij dat Annemarie Samuels (antropoloog) en Frans Snik (astronoom) hier in deze opening met elkaar over willen spreken (Annemarie en Frans - hartelijk welkom).

Beste collega's en studenten,

Dit is ook een bijzondere opening omdat we niet alleen het academisch jaar maar ook een nieuwe inrichting van de bibliotheek openen. Zoals het Leids Dagblad gisteren al kopte: "Licht, Rust en Ruimte in de nieuwe bieb van de FSW". Een bibliotheek die bovendien niet meer verstopt is achter dichte muren maar meteen "smack in your face" is als je het gebouw binnenkomt. Daar hebben onze medewerkers onder leiding van Neel Plug hard aan gewerkt met de bouwers van Burgy, in een fantastische samenwerking met de medewerkers van de centrale bibliotheek (Kurt de Belder - van harte welkom) en met de steun van het interfacultaire African Study Centre Leiden die ruimte heeft ingeleverd ten behoeve van de bibliotheek (waarvoor bijzonder veel dank Jan-Bart!). Onze bibliotheek is uiteraard vooral van groot belang voor onze studenten en ik wil dan ook een bijzonder welkom heten aan onze nieuwe assessor Linde Helfrich die jullie straks ook zal toespreken.

We kunnen deze vernieuwende initiatieven nemen dankzij de onaflatende activiteiten van onze studenten, docenten, onderzoekers, en ondersteuners. Het zal jullie niet zijn ontgaan dat we dit jaar bijzonder veel onderzoekssubsidies hebben verworven, onderwijsprizen gehaald, en nieuwe samenwerkingsverbanden zijn aangegaan, waaronder in vijf

interdisciplinaire onderzoeksprogramma's met het LUMC en de faculteiten Rechten, Wis- en Natuurkunde, Archeologie, Governance en Geesteswetenschappen. De FSW is een bijzonder gezonde en bruisende faculteit. We kunnen dit jaar met optimisme tegemoet zien omdat we best heel trots kunnen zijn op het geweldige werk dat we met elkaar verrichten.

Tegelijkertijd ontkomen we er niet aan te erkennen dat onze studenten en medewerkers een beter stelsel van hoger onderwijs verdienen dan we nu hebben. Ik kan me goed vinden in de conclusie dat dit stelsel op zijn laatste benen loopt en nodig aan een grondige opknapbeurt toe is, zoals de Adviesraad voor Wetenschap en Technologie constateert in zijn meest recente rapport. Ik ben er echter niet van overtuigd dat een nieuwe Haagse stelselautoriteit daarin de beste gids is. Voor we het weten hebben we nog een extra laag evaluaties en monitoring op onze rug. Nee, dan vertrouw ik liever op jullie oordeel, en op dat van onze studenten en medewerkers in de andere faculteiten. Niet alleen omdat het uiteindelijk om de menselijke creativiteit gaat, maar ook omdat wij met elkaar de beste antennes zijn voor het op de maatschappij richten van de wetenschap.

Laat onze gezamenlijke inspanningen dus niet alleen leiden tot een zinderende sociale wetenschap in Leiden, die de samenleving analyseert en tegelijkertijd vorm geeft, maar laat ons gemeenschappelijk werk bovendien een impuls geven tot de universiteit van de toekomst.

Hiermee verklaar ik ons jaar voor geopend.

Paul Wouters